

## Remiss-svar på Förslag till Statens jordbruksverks föreskrifter om godkännande av bevarandesorter av lantbruksväxter

All odlad mångfald har framställts av bönder och måste också framledes framställas av bönder. Det är därför viktigt att det nya direktivet hänvisar till fördraget om växtgenetiska resurser (ratificerat av Sverige SÖ 2004:10) som bla innehåller följande paragrafer: Fördraget bekräftar att tidigare, nuvarande och framtida bidrag av jordbrukare över hela världen för att bevara, förbättra och tillhandahålla växtgenetiska resurser är grundvalen för jordbrukarnas rättigheter. De rättigheter som erkänns i detta fördrag handlar om bevarande, nyttjande, utbyte och försäljning av egenproducerat utsäde. Det handlar även om deltagande i beslutsfattande och om utnyttjandet av växtgenetiska resurser för livsmedel och jordbruk. Liksom till rättvis fördelning av nyttan som uppstår vid utnyttjandet. Detta är en faktor av grundläggande betydelse för att förverkliga jordbrukarnas rättigheter och främja dessa rättigheter på nationell och internationell nivå.

Under hållbart nyttjande av växtgenetiska resurser föreslås bla ytterligare forskning som *förstärker och bevarar den biologiska mångfalden genom att maximera variationen inom och mellan arterna till nytta för jordbrukarna. Särskilt för dem som skapar och använder sina egna sorter och tillämpar ekologiska principer.*

Allkorns medlemmar tillhör den här gruppen av ekologiska odlare som selekterar i de gamla kultursorterna för att skapa det bästa lokala materialet för sin gård.

Lantbrukare har i alla tider sparat sitt eget utsäde och sått ut igen. Naturligtvis ser odlaren till att det är ordentligt rensat eller friskt. Annars förstör de för sej själva. Begränsningar i rätten att dela med sej av utsäde pga dessa faktorer faller på sin egen orimlighet.

Vi anser att fördraget om växtgenetiska resurser beskriver hur vi skall tillämpa nyttjandet av kultursorter.

Ur det medskickade materialet är det mycket svårt att utläsa vad som är grundläggande text från EU-direktivet och vad vi har möjlighet att påverka här i Sverige. Svaret är därför grundat på all text. Vi har följande synpunkter på föreskrifterna:

### **Bevarandesorter:**

Definitionen på en bevarandesort: en lantsort eller en annan sort, som även kan vara förädlad, som är naturligt anpassad till de lokala och regionala betingelserna i Sverige och som hotas av genetisk utarmning.

”Genetisk utarmning; gradvis förlust av genetisk mångfald mellan och inom populationer eller sorter av samma art, eller reducering av den genetiska basen för en art till följd av mänskligt agerande eller miljöförändringar”

Alltså; själva definitionen på en bevarandesort är att den hotas av genetisk utarmning. Alla bevarandesorter är heterogena till sin natur. Hur skall man då kunna bevara dem genom att odla utsäde som måste vara stabilt och enhetligt? Vid odlingen uppkommer mångfald när sorterna anpassar sig till miljön och odlingen. Det står i remissen att medlemsstaterna framför allt bör få rätt att anta egna bestämmelser om särskiljbarhet, stabilitet och enhetlighet. Ta vara på den chansen!

### **Utsädesproduktion innebär selektion**

All produktion av utsäde innebär att man selekterar sorten för att hålla den ren, elitutsädet av sorten produceras bara med typiska plantor, avvikande typer tas bort. En sort skall vara särskiljbar, enhetlig och stabil och därför måste selektion alltid ske annars förändras sorten

snabbt. I Jordbruksverkets konsekvensbeskrivning påstås att direktivet inte omfattar förädlingsurval i bevarandesortmaterialet för att skapa nya sorter.

Selektion eller förädlingsurval i bevarandesortmaterialet betecknas alltså som växtförädling och sådana sorter kommer inte att godkännas. Samtidigt får avvikande typer bara uppgå till 10%. Utsädet skall ha godtagbar sortrenhet står det också.

Om man tillåter 10 % i ursprungssorten kommer den efter odling så småningom att uppvisa större procent avvikande typer. I 7§ står att utsäde som används för vidare uppförökning ska härstamma från utsäde som produceras på så sätt att sorten upprätthålls enligt vedertaget bruk. Detta betyder väl att den skall hållas ren dvs selekteras på något sätt.

Med dessa definitioner faller sorterna antingen för att de inte är enhetliga eller för att man har selekterat dem så att de är enhetliga.

### **Sorten skall vara bedömd som bevarandevärd**

Förslaget är att en tjänsteman från ”Programmet för odlad mångfald” skall bedöma om sorten är bevarandevärd. På vilka grunder skall denna bedömning ske? Att bevara mångfald kan bara ske om bönderna tillåts göra det själva.

### **Ursprungsregion**

Utsäde till bevarandesorterna får endast odlas i ursprungsregionen. Man skall alltså inte kunna hämta hit en sort från tex. Finland vilken fungerar bra att odla här. Sedan odla den här några år så den får anpassa sej, för att dela med sej av detta utsäde. Varför? Hur skulle detta kunna påverka vårt lands flora negativt? Det är bara en begränsning för att hålla nere antalet sorter. Utbyte av växtgenetiskt material över gränserna i Norden har alltid förekommit och eftersom den biologiska mångfalden är katastrofalt låg måste hela den nordiska genresursen utnyttjas. En nordisk ursprungsregion torde vara det enda rätta.

### **Kvantitativa begränsningar ett nytt grepp på utsäde**

De lantbrukare som redan idag odlar kultursorter kan fortsätta med det, odlingen kommer inte att påverkas utan bara försäljningen av utsäde säger ni. Vad händer om det blir fler som vill odla dessa sorter? Om det blir så många så att det inte räcker med utsädesmängder mindre än 10% av landets odlingar av samma art? Vad finns det för argument att stoppa dem? Enligt ert sätt att se drar vi ett streck 1 juli, de som då redan odlade hade tur! Låter det demokratiskt? Varför skall det bestämmas en högsta kvantitet utsäde för varje sort?

Konsumenterna vill också ha något att säga till om. De har inte fått någon remiss, inte ens någon information. Antalet kunder som köper produkter tillverkade av kultursorter ökar stadigt. Hur skall antalet lantbrukare som odlar dessa grödor kunna bli fler?

På vilka odlingsarealer beräknar ni mängderna utsäde? Vi känner till hundratals hektar med odlingar av ”icke tillåtna” sorter. Om det börjar efterfrågas varifrån de fått sitt utsäde tex? Det är självklart att inte lantbrukarna vill redovisa detta.

Forskarna bedömer idag att den biologiska mångfalden *behövs* för att klara anpassningen till klimatet.

### **Kostnader**

Kostnaderna för att registrera en sort anges inte mer än att det blir lägre än för en marknadssort dvs lägre än 59000 kr. Dessutom tillkommer kostnader för ansökningsavgifter och avgifter för Jordbruksverkets tillsyn som finansieras genom avgifter. Eftersom det är mångfald man skall bevara måste kostnaden per sort vara minimal.

Jordbruksverket bedömer att bevarandesorterna kommer att utgöra en mycket litet segment av utsädet på marknaden. Man skriver dessutom att reglerna för bevarandesorter inte får

snedvridda konkurrensen gentemot de ordinarie marknads-sorterna. Hur skulle de kunna göra det om de endast utgör ett litet segment?

Direktivet skrevs 1998 som en följd av konventionen om biologisk mångfald. Sedan dess har det blockerats och urvattnats av utsädesföretagen och man har glömt bort att det skrevs för att bevara den odlade mångfalden. Bönderna har utvecklat den biologiska mångfalden i sina fält och låtit sorterna anpassa sig utan kemiska medel till sin miljö. Dessa sorter är inte stabila eller homogena och de har därför inte kunnat skrivas in i officiella kataloger och är därför förbjudna och på väg att försvinna. Man kan därför inte rädda dem med samma normer som har gjort att de eliminerats gradvis sedan 100 år tillbaka.

Vi anser att de stora utsädesföretagen har fått alldeles för mycket att säga till om i utformningen av direktiven. Det direktivet tar hänsyn till är dem, inte den biologiska mångfalden eller de enskilda lantbrukarna!

Föreningen Allkorn, 20 juni 2009

Hans Larsson, ordförande